

Andrzej Piotrowski, Sylwia Małachowska

Drohiczyn, st. 3, gm. loco, woj.
białostockie, AZP 53-82/3

Informator Archeologiczny : badania 25, 84-85

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Drohiczyn, st. 3
gm. loco, woj. białostockie
AZP 53-82/3

Państwowe Muzeum Archeologiczne
w Warszawie

Badania prowadził mgr Andrzej Piotrowski (autor sprawozdania) przy współpracy mgr Sylwii Małachowskiej. Finansowane przez Konserwatora Zabytków Archeologicznych w Białymstoku. Czwarty sezon badań. Wczesnośredniowieczna osada podgrodzowa (XII–XIII w.) ze śladami późniejszego osadnictwa (XIV–XVII w.).

Prace prowadzono na obszarze stanowiska III, w granicach bazy archeologicznej usytuowanej na północny wschód od grodziska, w sąsiedztwie cerkwi.

Celem badań była kontynuacja prac wznovionych na tym stanowisku w 1990 r. po trwającej od 1957 r. przerwie. Zmierzały one do dalszego rozpoznania jego stratygrafii, chronologii, stanu zachowania. Wytyczono 2 wykopy o łącznej powierzchni 38 m². Stwierdzono znaczne zniszczenie partii stanowiska w granicach bazy archeologicznej, gdzie wcześniej istniał Ośrodek Wypoczynkowy Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Usług Turystycznych w Białymstoku. W trakcie jego budowy zdjęto ze wschodniej części warstwę ziemi o miąższości ok. 1,5–2 m. Niwelacje te zniszczyły prawie całkowicie relikty wczesnośredniowiecznego i późniejszego osadnictwa. Natomiast w zachodniej części bazy, gdzie nie prowadzono większych prac ziemnych, warstwa kulturowa zachowała się, mimo iż obecnie jest zagrożona podmywaniem na stokach przez wody deszczowe.

We wschodniej, zniwelowanej partii terenu zlokalizowano 2 wykopy. Wykop 1 o powierzchni 25 m² usytuowany był w północno-wschodniej części bazy archeologicznej, zaś wykop 2 o powierzchni 13 m² założono w środkowej partii, w pobliżu sztucznie uformowanego uskoku.

Na obszarze wykopu 1 stwierdzono występowanie brunatnoszarej warstwy ziemi z piaszczystymi wtrętami, niekiedy przemieszanej z jasnobrunatno-jasnopomarańczową gliną. W części wschodniej i środkowej wykopu poziom calcowy w postaci jasnobrunatno-jasnopomarańczowej gliny wystąpił na gł. 106–120 cm. W partii zachodniej brunatnoszara, szara, a nawet czarna ziemia, często przemieszana z jasnobrunatno-jasnopomarańczową gliną zalegała do gł. 340 cm, miejscami nawet do 370 cm. Tak głęboki wkop w twardą glinę sugeruje, że pierwotnie znajdowała się tutaj piwnica.

W wykopie 2 pod jasnobrunatnoszarą warstwą występowała silnie spiaszczona, jasnobrunatno-jasnożółto-jasnoszara ziemia. Calec w postaci jasnobrunatno-jasnożółtego piasku odsłonięto na gł. 30–40 cm. Odkryto tutaj relikty paleniska określone jako obiekt 1/2/91. Było to wydłużone, zbliżone kształtem do owalu zaciemnienie, zorientowane dłuższą osią na kierunku północ-południe, o wymiarach 105 x 208 cm. W przekroju obiekt miał kształt nieckowaty. Największa gł. dochodziła do 33 cm. Wypełnisko tworzyła ciemnoszara i czarna ziemia przemieszana z węglami drzewnymi. Odsłonięto tu niewielkie, niekiedy przepalone kamienie.

Podczas badań znaleziono w obu wykopach następujące zabytki: gwoździe żelazne, przęśliki (w tym 3 gliniane, 1 wykonany z szarego łupku, 1 z różowego łupku uszkodzony), fragm. oselek kamiennych, podkówki żelazne, łyżwę kościaną. Pozyskano również dużą ilość ułamków naczyń i fragm. kości zwierzęcych. Wśród ułamków naczyń pochodzących z wykopu 1 przeważały liczebnie fragm. należące do garnków, dzbanów silnie obtaczanych i toczonych, wypalanych w atmosferze redukcyjnej, bardzo często zdobionych wyświecaniem strony zewnętrznej ścianek. Ułamki te można odnieść do XIV–pocz. XVI w. Mniej było fragm. pochodzących z XVI–XVII w., toczonych, wypalanych w atmosferze utleniającej, pokrytych z jednej lub obu stron polewą szklaną o barwie zielonej, brązowej, pomarańczowej. Najmniejszą grupę stanowiły ułamki naczyń wczesnośredniowiecznych, należących do garnków typu drohiczyńskiego, rzadziej — do naczyń z cylindryczną szyjką.

Z wykopu 2 pozyskano ułamki naczyń pochodzących głównie z okresu wczesnego średniowiecza. Były to garnki ręcznie lepiące i obtaczane na całej wysokości, wypalane w atmosferze utleniającej. Obok fragm. należących do naczyń typu drohiczyńskiego wystąpiły ułamki garnków o baniastym brzuścu, krótkiej szyjce przechodzącej w wychyłony na ze-

wnątrz wylew, którego krawędź ścięto prawie pionowo, oraz brzęscu zdobionym starannie naniesionymi żłobkami dookołnymi, ponad którymi znajdowało się pasmo łamanych linii falistych, wyrytych sześciobójnym grzebieniem. Interesujące były ułamki brzęsców naczyń grubościennych, zdobione listwami plastycznymi o przekroju trójkątnym, na które naniesiono rząd ukośnych nakłuc wykonanych siedmiozębny grzebieniem.

Chronologię odkrytego na wykopie 1 obiektu należy odnieść do XVII w., natomiast palenisko z wykopu 2 można datować na podstawie wstępnego przeglądu ułamków naczyń na XII–XIII w.

Materiał i dokumentacja znajdują się w Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie.

Przewiduje się kontynuowanie badań.

Dziekanowice, st. 22
gm. Łubowo, woj. poznańskie
AZP 50-32/104

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy

Badania prowadzili mgr mgr Anna i Jacek Wrześcińscy (autorzy sprawozdania) i mgr Janusz Górecki. Cmentarzysko szkieletowe, przyczółek mostowy, osada.

Po kilku latach przerwy, w 1991 r. wznowiono prace wykopaliskowe na wczesnośredniowiecznym cmentarzysku szkieletowym zlokalizowanym na wschodnim brzegu Jeziora Lednickiego (tzw. Mały Skansen). Podstawowym celem badań było ustalenie granicy zachodniej i północnej cmentarza. Założono 8 wykopów o łącznej powierzchni 250 m².

W wyniku dotychczasowych prac należy stwierdzić, iż na omawianym stanowisku mamy do czynienia z dwoma cmentarzami. Jeden (we wschodniej części stanowiska) obejmował obszar ok. 50 x 40 m, na którym zlokalizowano dotąd 68 grobów. W sezonie 1991 r. odsłonięto 18 grobów (17 szkieletowych i jedną obstawę kamienną nie zawierającą pochówku). Pięciu grobów nie eksplorowano do końca, zostawiając je na sezon następny. Groby sytuowane były na osi wschód–zachód, z odchyleniami zarówno na południe jak i północ. Zmarłych chowano kierując głowami zarówno na wschód, jak i zachód (bez preferencji dla wieku lub płci). Zły stan zachowania większości szkieletów pozwolił określić wiek i płeć jedynie 12 osobników — 8 mężczyzn, 3 kobiety i 1 dziecko. Wiek ich można zamknąć w granicach od 2,3 do 50 lat. Należy dodać, że w 4 grobach osobników dorosłych wyodrębnił dodatkowo drobne kości dzieci (w tym jedno zmarłe tuż po porodzie).

Wyposażenie grobowe było słabo zróżnicowane i wystąpiło w 9 grobach. Najczęściej (czterokrotnie) był to nóż żelazny, raz przęślik gliniany, raz okucie żelazne i obrabiana kość zwierzęca, raz kabłączek skroniowy i raz nieokreślony przedmiot żelazny. W jednym grobie wystąpiły trzy kabłączki skroniowe. W większości grobów wystąpiły kamienie stanowiące niewątpliwie integralną część grobu. Były to najczęściej obstawy pochówku — kamienie ustawione w rzędach, tworzące całe lub (częściej) częściowe obwody wokół szkieletu, a także pojedyncze kamienie ustawiane w pobliżu zmarłego. W jednym z grobów po zdjęciu szkieletu, pod klatką piersiową odsłonięto „bruk” kamienny utworzony z kilku niewielkich kamieni. W innym dookoła jamy grobowej zaobserwowano 9 negatywów kołków drewnianych. Cmentarz ten wstępnie datować można na XI w. Za dłuższym okresem jego użytkowania przemawia orientacja szkieletów — zarówno wschodnia, jak i zachodnia, a także zaobserwowane zniszczenie kilku grobów przez wkopy następnych.

Drugi cmentarz odsłonięty w 1991 r. usytuowany jest ok. 30 m na północny zachód od wyżej omówionego i obejmuje północno-zachodnią partię stanowiska Dziekanowice 22. Odsłonięto dotąd 3 szkielety. Jeden (Juv.) ułożony głową na zachód, ze stopami wspartymi na kamieniach, nie posiadał wyposażenia. Drugi, skierowany głową na południowy zachód (Inf. I), wyposażony był w kościane sztydło–rylec i luźno rozmieszczone pojedyncze kamienie. Natomiast trzeci (mężczyzna AD), ułożony głową na północny zachód, złożony został na kamieniach tworzących „bruk” pod barkami, miednicą i stopami. Jego dolna lewa